

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

V Y D Á V Á F A R N O S T S V . V Á C L A V A V L E T O H R A D Ě

Ročník XXVI.

Květen 2017

číslo 5

Sleduji očima

Plují oblaka nad domem
ve kterém plyne můj život

Černá vrčí a valí se
nad zemí
světlá míjejí
jako by ani nebyla

Vrůstám do života
stále hloub stále šíře
netrvalý sleduji očima
oblaka
a silněji miluji zemi
po které šlapou lidská chodidla
Tadeusz Rózewicz

Anglická královna ...

Úvodem

Trneme, jak dopadnou volby ve Francii. Britové a Švýcaři si vybudovali demokracii. Ostatní Evropany ohrožuje netrpělivost. Opět sílí hlasy volající po vládě silné ruky. Brzy jsme zapomněli na hrůzy diktatur nacismu a komunismu. My, Češi, jsme se nenaučili si sami spravovat společnost. V tom jsme víc podobni Rusům než Angličanům a Švýcarům. Němci se v mnohém poučili a napravili, vědí, že politika vyžaduje obětavou službu. Copak my odkážeme svým dětem a vnukům? Zachránit nás může společenství EU.

Padesát dní velikonoční doby jsme dostali k dalšímu porozumění velikonoční události - kterou „svět“ nezná. Nabízím text „Velikonoční radost“ a osobní dopis Martina Vanáče. V neděli 7. května, při bohoslužbě, budeme obnovovat manželský slib. Pěkné manželství vyžaduje velikou péči. Nabízíme Vám rozhovor s přední psychologkou Jiřinou Prekopovou. /v

EUCCHARISTIE A MARIA

Ptala se mne zbožná duše, zda je Panna Maria více radostná než bolestná. Pravda je, že je uctívána ponejvíce jako bolestná, ba sedmiboletná. Je to tím, že západní křesťanství častěji znázorňuje jejího Syna jako umírajícího než jako zmrtyvchvalého. Ona viděla to hrozné umírání: tělo, zmítané porvy svalů, pokryté krví, špinou a hmyzem. Slyšela posměch lůzy i vzdělců. Jistě by se jí nelíbilo, že dnes odkaz jejího Syna, Eucharistii, někdo nazývá zpřítomněním Kalvarské oběti. Tyto vzpomínky by nechtěla! Vždyť brzy nato zažila ničím nezkalenou radost Zmrtyvchvstání, seslání Ducha svatého a zvláště to pravé zpřítomnění Synovy obětavosti: Eucharistii, jeho Večeři. Tu slavila radostně spolu s mladou církví: TOTO konejte, abyste si mne připomenuli! je přání Ježíše.

Matko Kristova, Maria radostná, pomoz nám správně smýšlet!
Jan Rybář

Na vašem ukřižovaném Kristu vidíme i my muslimové, co dokáže fanatická nenávisť a že hrozí i nám.

Pouze oslavovat pětisté výročí reformace bez skutečného ukončení rozdělení církve znamená klást na sebe novou vinu. *Hans Küng*
Právem si klademe si za vinu nevykonáme-li něco, co jsme měli vykonat.

MAMINKY VYVÁŘEJÍ

Rodiče, kteří zůstali již sami, protože děti vylétly dávno z hnízda, mohou mít někdy podobnou spotřebu jako třeba čtyřčlenná rodina. Maminka stále vyvábí jak pro armádu - jak byla zvyklá celý život. Za těch x let, co jsou s tatínkem sami, tomu neodvykla. Vyvábí jak pro regiment a čeká, kdy ten regiment dorazí. Regiment je ale daleko. Jen občas se zatoulá špinavý, otrhaný voják či raněný zběh. Někdy se vrací na důvěrně známou základnu, aby letmo nahlédl pod pokličku na sporáku... Regiment je daleko, ale na svou kuchařku nikdy nezapomene... /M

Odpojený muž se jmenuje nová kniha mezinárodně uznávaného psychologa Philipa Zimbarda, v níž s Nikitou D. Coulombovou popisuje, co je příčinou současné krize mužství.

Proč mladí muži selhávají jako nikdy dříve? Proč žijí ve virtuálním světě a nemají zájem o práci, o sex, o vztahy s ženami? Proč se nenaučili komunikovat s druhými? Proč málo spí? Proč tráví nepřiměřeně mnoho času u počítačů? Co způsobuje nepřiměřeně hraní počítačových her a sledování porna? Kde najít vzory pro mladé muže? Co se s tím dá dělat?

Důležitá kniha nejen pro otce, matky a dědy.

VEEKÁ NOC

z kázání Karola Moravčíka na text Jn 20,1-18

Na Velkú noc sa vraj do kostola vyberie viac ľudí ako na bežnú nedeľu. Nevieť to posúdiť, možno ani nie. Ak by však dnes predsa len do kostola prišiel niekto, kto sem nechodíva, človek, ktorý kresťanstvo ani nepozná - nazvime si ho *cudzinec* - čo by si všimol medzi nami? Čo tu títo ľudia vlastne robia? Samozrejme: spievajú, recitujú, robia nejaké obrady. Ale prečo?

My, čo chodievame do kostola, na otázku, prečo sme tu, by sme asi odpovedali slovami, že veríme, že Ježiš vstal z mŕtvych a oslavujeme to. Tá pôvodná otázka *cudzince* však touto odpoveďou uspokojená nebude.

Mária Magdaléna plače, lebo jej vzali Pána. Nemyslím si, že Ježiša nazývala pánom tak, ako podriadený nazýva svojho nadriadeného. Podriadený vie, že niekedy musí vydržať v nižšej pozícii, ale nie je to nič, čo vyhľadáva. Pojem *Pán* sa v židovskej tradícii ujal na označenie toho, kto je Bohom poslaný, aby sa zastával ľudí, aby rozbitý národ dal pospolu a liečil jeho trápenia a rany. *Pán* v chápaní Márie Magdalény je teda niekto, kto ju má rád a dáva jej silu žiť, nie nadriadený šéf. To, čo nazývame zmŕtvychvstaním, môžeme teda označiť aj za nájdenie svojho Pána, nájdenie toho, kto nám dáva schopnosť milovať a silu žiť. Toto nájdenie však nie je privátne. Mária Magdaléna sa má čo najskôr podeliť o svoj objav s ďalšími ľuďmi a Ježiš hovorí o svojej úlohe vystúpiť k svojmu Otcovi, o ktorom súčasne hovorí, že je aj naším Otcom, naším Bohom.

Kresťanstvo začínalo ako malá skupina vyznávateľov židovského proroka na periférii vtedajšieho impéria. Začínalo v antickom svete, kde filozofi verili na Boha, ktorý je neosobne (transcendentne) povýšený nad pomínutelný svet, a kde antické ľudové báje zasa rozprávali o bohoch, ktorí rozhodujú o osudoch sveta niekde na Olympe, ale ani náhodou si nik nemohol myslieť, že by niekto z tých bohov mal záujem byť otcem či dokonca bratom biedneho človeka. Kresťanstvo sa stalo vierou mnohých ľudí práve preto, že spoznalo a uverilo, že Boh v Ježišovi je aj naším Bohom a naším Otcom, a Ježiš naším Pánom a naším bratom súčasne. V praxi sa to skúsilo ako dvojaké solidárne prúde: medzi Bohom a ľuďmi a medzi ľuďmi navzájom.

Keď som čítal texty meditácií, ktoré pred rokom vo Vatikáne predniesol jeden taliansky rehoľný kňaz pred pápežom a ďalšími ľuďmi rímskych úradov, prekvapilo ma, ako tieto meditácie zneli nežne, miestami humorne, liečivo a hrejivo. Medzi tými meditáciami je aj jedna o dnešnom príbehu. Autor Ermes Ronchi píše: *Prvé slová Vzkrieseného vo veľkonočnej záhrade sú naplnené mimoriadnou nehou: hovor mi o твоjich slzách, sú pre mňa dôležitejšie než všetko ostatné, záleží mi na tvojom srdci, ktoré sa chveje. Žena, prečo plačeš? Ježiš nehovorí: už neplač, nežiada vysvetlenie, ale skloní sa k nej, aby ju objal, aby si ju*

RADOST ZE VZKRÍŠENÉHO

Čtyřicet dní jsme se připravovali na Velikonoce, padesát dní slavíme velikonoční dobu. Mluvíme o velikonoční radosti. Co to znamená, jakého je charakteru, kde a v čem pramení? Jak a kde k ní můžeme přijít? Proč se s ní někdo nepotká? Ještě v nás velikonoční radost je? Jak dlouho nám může vydržet?

Velikonoční radost má zvláštní krásu i náročnost (všechno krásné, blížící se dokonalosti, je pracné, proto je tak cenné).

Hledali jsme, ptali jsme se - a nezasloužené se nám dostalo osvícení: smíme počítat s boží péčí a s Ježišovým vítězstvím (nad zlem a smrtí). Vidíme, že svět spěje k lepšímu (i když pomaleji než by mohl a jak bychom si sami přáli).

„Kristus je naše naděje“, zpíváme rádi v jedné gotické písni.

Velikonoční radost nemá nic společného s běžnou zábavou (kterou máme rádi a které nám je také třeba), bývá tišší, o to je však silnější (srv. J 16:22).

Není pro nás snadné vstoupit do smutné nálady pašijové - Velkopáteční (zvláště, když někdy už příroda kvete a je teplé počasí). Ale možná je ještě náročnější radovat se ze Vzkříšení - někdy navzdory něčemu velice těžkému, co na nás osobně dolehlo. Odhlédnout od sebe a přát druhým vždy vyžaduje velkorysost. Také ochotu a schopnost naslouchat nejen tomu smutnému v životě a ve světě, ale i velkou nezištnost a otevřenost pro Boží přísliby.

Velikonoční radost přichází k tomu, který je ochoten hledět do očí i smrti - i sám Ježiš se nechal ponořit do smrti. Ukázal nám, že s ním můžeme skrze smrt projít ke vzkříšení. (Srv. 1 K 15:55) Ježiš tu radost přirovnal k radosti matky z narození dítěte po porodu (J 16:21-22). Ta může být také vyčerpaná a poraněná porodem, ale už víc myslí na „nový život“.

pritisol k sebe a daroval sa jej... Toto prvé slovo Vzkrieseného, pokorné, dojemné, ma vždy dojme. Boh života sa zaujíma o slzy. Vzkriesený sa skrýva vo vnútri, nežiari, nevnučuje sa... (E. Ronchi, Klíčové otázky evangelia, Praha 2017, 126-128.)

Niektoré naše kostoly sú farebné, iné pôsobia chladne. Na múroch a dekoráciách však až tak nezáleží. Záleží na nás, ktorí tie kostoly občas naplníme. Záleží na nás, či sa jeden s druhým i s možným *cudzincem* dokážeme podeliť o svojho Pána, či sa zaujíame o moc, zaistenie a prestíž alebo o slzy a úsmevy. Záleží na nás, či dokážeme udržiavať solidárne prúde: silnej lásky, v ktorej sa zjavil vzkriesený Ježiš.

Prajem nám všetkým, aby sme boli veľkonočnými ľuďmi a spoznali to podľa toho, že sa dokážeme podeliť o svoje slzy i svoje radosti.

16. 4. 2017

Zvláštním dôvodom k veľkonočnej radosti je odpuštení hriechů.

Ježiš veľkoryse vyhľadal své přátele (kteří jej po zatčení opustili), aby je znovu obdaroval svým Duchem a odpuštením je osvobodil od jejich výčitek, dluhů a vin. Stejně vyhledává i nás.

Do velikonoční radosti se nelze nutit. Ale i v bolesti, zmatku, strachu, bezradnosti a opuštěnosti se v nás může objevit naděje a důvěra v boží přísliby.

Ježiš řekl: „Přináším vám svůj šalom.“ (Srv. J 14:27) Jeho *pokoj* se v nás někdy může projevit jen jako jiskřička dalšího očekávání... Kdo si pěstuje věrnost Bohu, nevyklučuje možnost naplnění jeho slov (srv. Iz 66:13).

Radost učedníků vyvěrá z nového porozumění Ježiši (už porozumění s druhým pokládám za jeden z největších zážitků), z nového osvícení, z blízkosti Milujícího a milovaného, z možnosti dál růst a spolupracovat na velkém díle Mesiáše.

Nová radost vyrůstá z porozumění božimu slovu a Ježišově hostině (její obsah je nevyčerpatelný). Ježišova touha být s námi „jednou bytostí“ je překvapující. Jinde je neslychaná. Ježiš o nás stále stojí (navzdory naší povrchnosti, šnečímú pohybu, navzdory našim vinám a dluhům).

Vztahy se svými blízkými udržujeme setkáváním se, zájmem o druhé, slavením. Každá neděle je dnem Vzkříšení, kdo ji tak slaví, objevil veliký pramen vody živé (srv. J 4:14) a každá Ježišova Hostina je setkáním se Vzkříšeným. On nás nezahanbuje tím, že nás má víc rád než my jeho. Pokaždé se na nás těší více než my na něj. Kdo to ví, má veliký zdroj radosti. /v

NÁŠ PŘÍBĚH O NEMOCI A SMRTI

*Milí přátelé,
zdravím vás po delší době. Mnozí z vás se zajímali a zajímají o naši situaci poté, co se rozšířila zpráva o vážném onemocnění mé manželky Lenky. Protože nám mnoho lidí pomáhá a myslí na nás, považoval jsem za svoji povinnost dát o sobě vědět. To se mi však nepodařilo, protože chyběl potřebný klid a čas, mnohdy se situace měnila tak rychle, že dříve rozepsaný mail ztrácel svoji aktuálnost. Nakonec tento „informativní“ mail posílám až spolu se smutnou zprávou, že Lenka včera ráno, tj. 22. dubna 2008, zemřela. A omlouvám se těm, které pohorší, že mail je dlouhý a navíc nevyžádaný. Vznikl i z určité mojí potřeby pokusit se o bezprostřední ohlednutí za náročnými deseti měsíci našeho života.*

Koncem června loňského roku, pár dní po porodu našeho druhého syna Ondřeje, byl u mé

ženy Lenky diagnostikován rozsáhlý zhoubný nádor kořene jazyka v pokročilém stadiu spolu s metastázami v přilehlých uzlinách.

S ohledem na umístění a charakter nádoru bylo ve FN Motol vyloučeno chirurgické řešení. Byli jsme upozorněni, že diagnóza je velmi vážná a šance na vyléčení nejsou velké a Lenka byla předána k další léčbě do Ústavu radiční onkologie na Bulovce. Tam absolvovala v průběhu loňského srpna a září náročnou léčbu - radioterapii v kombinaci s podáním Erbituxu. Léčbu snášela obdivuhodně statečně a kromě nejnepříjemnějších případů ji celou absolvovala v podstatě ambulantně.

Zdálo se, že léčba přináší výsledky. Například hybnost jazyka, který byl kvůli nádoru přirostlý k dolnímu patru, se zlepšila a Lenka mohla s obtížemi opět trochu mluvit. Naopak umělá tekutá strava a výživa pouze PEG sondou vedly k výraznému zhubnutí.

Poté, co začaly pomalu ustupovat vnější bolestivé následky ozařování (především spálená kůže na krku a obličeji) se zdálo, že by se situace mohla zlepšovat. V druhé polovině října se však objevily další bolestivé komplikace uvnitř krku a úst.

Lenka musela kvůli slabosti a bolestem většinu času trávit v posteli, brzy přestala polykat (tj. i tekutiny bylo třeba podávat žaludeční sondou) a mluvit. Od listopadu se přidaly postupně rostoucí teploty, které přerostly v permanentní horečky. Opakované CT počátkem prosince ukázalo, že nádor se v podstatě nezměnil (vyšetření se provádělo dvakrát, protože lékaři ani nechtěli uvěřit, že by tak razantní léčba zůstala bez účinku).

Léčba nepomáhá, stav se zhoršuje

Byli jsme už zoufalí z neustávajících horeček a různých bolestí, které Lenku velmi oslabovaly. Navíc se zdálo, že někteří lékaři tyto projevy prostě považují za „přiměřené nálezu“. Po mé prosbě se Lenky ujali opět ve FN Motol a krátce před Vánoce mi ji přijali na týdenní „zotavení“ (tj. nitrožilní podání antibiotik a fyziologického roztoku). Byla to v podstatě první a do té doby nejdelší Lenčina hospitalizace. Denně jsme ji s oběma kluky navštěvovali, což bylo poměrně fyzicky i psychicky náročné, takže to nakonec oba kluci přes Vánoce odstonali. Zlepšení stavu bylo sice jen mírné, ale alespoň jsme mohli Vánoce strávit společně doma. Začátkem ledna se Lence výrazně zhoršilo dýchání, takže jsme se první lednovou nedělí vypravili na pohotovost do FN Motol, kde lékaři v podstatě okamžitě provedli tracheotomii. Přestože tracheotomie umožnila Lence dýchání, zhoršila její fyzický i psychický stav - trápila se mimo jiné tím, že není schopna se sama postarat o výměnu kanyly a péči o ni. Najednou se obávala jít třeba jen na víkend domů na propustku, což byla výrazná změna oproti dřívějšímu, kdy naopak z nemocnice vždy domů spěchala (při ozařování někdy ani nepočkala na domluvený odvoz a přijela autobusem).

Snažil jsem se Lenku co nejvíce podpořit, a tak jsem s ní trávil několik hodin denně

v nemocnici, tentokrát většinou bez kluků, u kterých se doma střídalo několik lidí na hlídání. Po týdnu byla Lenka přeložena opět na Bulovku kvůli plánovanému zahájení klasické chemoterapie. Pobyt v nemocnici byl poměrně složitý, zvlášť když jsem postupně zjišťoval, že „standard“, který jsem dosud Lence doma zajišťoval, je pro nemocnici mnohdy téměř nedostižný „nadstandard“. Kapitoulou sama pro sebe byla strava. Lenka v nemocnici hubla rychleji než doma a často zbytečně - třeba proto, že např. v Motole nedovolili jinou výživu než umělou, po které měla Lenka průjem a ten se řešil jen dalšími léky. Po této zkušenosti jsem na tento problém lékaře upozorňoval a do nemocnice jsem nosil doma připravenou rozmixovanou stravu. Lépe než s lékaři se mi většinou spolupracovalo se zdravotnickým personálem, který byl vstřícnější především poté, když viděl, že se o ženu skutečně starám. Téměř celý leden byla Lenka v nemocnici a já denně několik hodin u ní. Zvlášť náročné to bylo pro staršího Martínka

Vanačův syn. Nedávno při večerní modlitbě: „Děkuji ti Pane Bože, žes mi splnil velký sen a sedl si na mě motýl, jak jsem si přál“.

(koncem března mu byly tři roky), který na to „reagoval“ nemocí (téměř týdenní vysoké horečky, afty a zánět v puse). Také proto jsem viděl, že je potřeba, abychom měli Lenku doma. Nakonec se mi podařilo překonat její nejistotu a přesvědčit ji, že se o ni doma postarám dobře. Podporou pro nás byly návštěvy sester z domácí péče. Po první dávce chemoterapie koncem ledna byla Lenka propuštěna domů. Při druhé dávce v polovině února už bylo třeba dát transfuzi krve a plánovaná třetí dávka nemohla být v březnu kvůli špatným výsledkům biochemického vyšetření krve a moči vůbec podána. Po druhé dávce chemoterapie se však její stav dočasně zlepšil a byl zhruba takový jako na přelomu října a listopadu - tj. byla schopná vstát a chvilku po bytě chodit. Objevily se však otoky v obličeji a ostré náhlé bolesti na různých místech hlavy. Zpětně

vidím, že měly být zřejmě rychleji zvyšovány dávky léků a náplastí proti bolesti, které však Lenka odmítala, protože zvyšovaly celkovou otupělost (na druhou stranu však s projevy bolesti lékaři v nemocnici nepracovali s takovou odborností a citlivostí, jakou nám později předvedli lékaři z domácího hospice). Zhruba od poloviny března se na krku začaly objevovat bulky, které rostly a přibývaly. Poměrně dramatické bylo zhoršení stavu v týdnu před Velikonocemi. Lenka už mohla pouze ležet a s ohledem na zcela ztuhlý a bolestivý otok krku se mohla i v posteli hybat jen velmi málo. Psychologicky výrazným zlomem bylo CT vyšetření krku a hrudníku v polovině března, které ukázalo, že rakovina se v těle Lenky výrazně rozrostla - prorostla celý krk a sestupovala dále do hrudníku.

Klienty domácího hospice. Cesta domů

Naštěstí jsme se v polovině února staly klienty domácího hospice Cesta domů. Když se Lenčin stav kolem Velikonoc tak zhoršil, byli to již jen lékaři z hospice, kteří jí poskytovali pomoc a péči - pro ostatní už nebyla pacientem, kterým by se měli zabývat. Nikdo to sice přímo neřekl, ale cítil jsem to např. z doporučení onkologa, abych ji předal do nějakého lůžkového hospicového zařízení.

Lékařům z Cesty domů se např. vhodným kombinováním léků podařilo zmenšit otoky hlavy a zvýšením a kombinací léků proti bolesti ji téměř odstranili. Sestry z hospice mi také velmi pomohly v péči o ležící manželku. Přestože jsem byl už několikrát přesvědčen, že přichází Lenčina „poslední chvíle“, její skutečný odchod byl fyzicky i psychicky velmi vyčerpávající. Nejtěžší byl odchod samozřejmě pro Lenku. Ono se krásně řekne, že by se měl člověk se situací smířit a připravit se na smrt, která je dříve či později nevyhnutelná. Osobně si však myslím, že se to nedá vysvětlit mámě malých dětí, která už tolik vytrpěla, aby s nimi mohla aspoň chvilku být.

Díky tomu, že byla Lenka doma, mohla se mnou i s dětmi být v každodenním kontaktu. Dříve ji trápilo, když slyšela pláč dětí a nemohla jim pomoci. Těžce to nesla zvlášť u Ondry, o kterého se vlastně od jeho prvního měsíce nemohla starat. Nyní však byla vděčná za naši přítomnost. Postupně ztrácela sluch, což ji dále izolovalo. Když trvale ulehla, stěžovala si, že nás neslyší a cítí se osamělá. Také její úzkost narůstala. Poměrně dlouho odmítala péči a přítomnost někoho jiného než mě a dětí. Pro kluky, zvlášť pro Martínka, bylo velmi důležité, že byla maminka doma. Do poslední chvíle za ní chodil, nosil jí z procházek kytičky, hladil ji nebo pomáhal sestrám při ošetřování. Měli jsme různé způsoby komunikace - gesta i výrazy v obličeji nebo tužku a papír. Samozřejmě jsem mnohokrát nerozuměl, co mi chce Lenka sdělit, což ji někdy velmi rozčilovalo a mě zase trápilo. V případech potřeby mě k sobě přivolávala mobilem nebo tleskáním. To rychle okoukal Martínek a někdy se stávalo, že jsem přebíhal od jednoho tleskajícího ho k druhému. Na tyto chvíle

ale nyní vzpomínám rád, protože situace byla mnohem těžší, když se schopnost komunikace začala zhoršovat.

Na přelomu března a dubna se najednou Lenčino písmo začalo zhoršovat, psala písmenka do sebe a komolila slova. Jednoho dne mi chtěla něco sdělit, ale ani po několika pokusech mi to už nedokázala napsat. Od té doby jsem se musel ptát a mohl jsem očekávat už jen odpovědi ano nebo ne, ale ani to nebylo bez problémů, protože velmi bolavý krk neumožňoval pohyby hlavy a ruce byly příliš slabé. Nakonec se mi osvědčil jakýsi cit, který mají mámy, jež se ke svým dětem bezpečně vzbudí i v noci. Přestože jsem byl velmi unavený, často jsem se v noci vzbudil se zvláštním pocitem a ukázalo se, že Lenka potřebovala pomoc. Někdy vypomohly i děti, zvláště pláč malého Ondry, který mě skoro vždy vzbudil, když bylo něco potřeba.

Druhou dubnovou neděli se Lenčin stav výrazně zhoršil - v podstatě přestala reagovat na vnější podněty. V pondělí jsem byl přesvědčen, že Lenka umírá, jen jsem netušil, zda to bude trvat hodiny nebo dny. Střídal se u ní chvíle naprostého klidu s chvílemi, kdy těžce dýchala, otvírala oči, rozmanitě pohybovala rukama. Avšak tento pohyb trval jen několik vteřin, poté ruce ztuhly v nedokončeném pohybu.

Bylo to velmi těžké, zřejmě to pro ni byly chvíle velkého neklidu a úzkosti. Jen málo mě uklidnilo, když jsem zjistil, že ve fázích úzkosti se dá vystihnout okamžik, kdy jsem měl dojem, že Lenka je schopná drobně zareagovat na položenou otázku. Po důkladné poradě s lékaři z hospice jsem tyto stavy tišil silnými dávkami léků, avšak někdy uklidnění přicházelo až po několika hodinách, mezitím jsem se ji snažil těšit slovy, doteky apod.

Naposledy jsme tyto těžké chvíle zažili následující neděli dopoledne. Pak Lenka přestala reagovat a už se neprobrala.

Avšak přece jen se dalo poznat, že uvnitř v jejím těle se něco děje. Pravidelně jsem jí chodil utírat slzy, které se v jejích očích neustále tvořily. Už jsem toho pro ni nemohl mnoho dělat, tak jsem s ní byl solidární alespoň v tom pláči.

V neděli večer jsem byl přesvědčen, že Lenka už nedýchá. Tep jsem sice ještě nahmatal, ale domácí tlakoměr už odmítal snímat údaje. Nakonec jsem zjistil, že dech je velmi slabý, ale je. Dlouho jsem zvažoval, zda mám jít spát. Po poradě s hospicem a s ohledem na své zdraví, resp. s ohledem na zodpovědnost za děti, jsem si nakonec lehl, i když jsem se každou chvíli probouzel a opět kontroloval tep.

K mému překvapení byl v pondělí ráno stav stejný, dokonce bylo dýchání opět zřetelnější. I sestra z domácí péče byla stavem překvapena. Celý den jsem pak kontroloval tep. Samozřejmě jsem pokračoval v běžné péči, tj. podával jsem tekutiny a léky, mluvil jsem na Lenku nebo jsem jí něco četl. Přesto však první otázkou při každém vstupu do pokoje vždy bylo, zda Lenka ještě žije. Oč jednodušší to

mají děti, které to prostě neřeší! Pro Martínka bylo hlavní, že tu maminka je, že k ní může kdykoli přijít a třeba i zalézt k ní do postele nebo si postěžovat na moc přísného tatínka. Postupně jsem se ho snažil připravovat na maminčin odchod, ale většinou mě s dětskou prostotou přesvědčoval, že si tu maminku necháme. Naopak, když jsem se někdy rozplakal, utěšoval mě, že „to bude dobrý“ a že to „zvládneme“ (tak jak to dříve slyšel ode mě). Pondělní večerní dlouhá návštěva paní doktorky a sestry z hospice potvrdila, že Lenka již skutečně umírá. Mezi jednou a druhou hodinou v noci se mi zdálo, že Lenka dýchá opět jinak. Když jsem se ráno po šesté vzbudil, najednou se mi do pokoje k Lence vůbec nechtělo jít. A hned po příchodu mi bylo jasné, že zemřela. Spíš bych to formuloval tak, že již odešla a zanechala po sobě tu skořápku, která ji navíc v posledních měsících hodně potrápila.

Anglická královna se svými dětmi

Neskrývám, že v první chvíli jsem pocítil především úlevu. Úlevou pro mě bylo i to, že se nakonec nevyplnily žádné dramatické předpovědi o úmrtí, např. spojeném s masivním krvácením nebo s velkými bolestmi, na které jsem byl připraven a vybaven. Také jsem se už několik dní předtím snažil vědomě vyvažovat pocíťovanou bolest tím, že jsem se těšil, že budu po mnoha dnech moci zase vyjít ven a budu mít čas na kluky. Vzhledem k tomu, že smrt byla dlouho očekávaná, věděl jsem, jak po smrti Lenky postupovat, takže vše proběhlo v klidu. Praktická lékařka, lidé z hospice i pomoc na hlídání byli v podstatě připraveni, takže dorazili brzo poté, co jsem jim zavolal. Kluci ještě spali. I když jsem byl připraven se o Lenčino tělo postarat, byl jsem nakonec velmi vděčný, že to s obdivuhodnou zručností a úctou udělali lidé z hospice. Také jednání s předem vybranou pohřební službou a dojednání odvozu těla proběhlo v pořádku.

Zdůraznil jsem, že se jedná o maminku malých dětí a je třeba, aby vše proběhlo v klidu a s ohledem na kluky. Nakonec se Martínek probudil až těsně před jejich příjezdem a s maminkou se rozloučil s obdivuhodným klidem a samozřejmostí. Jen se trochu zasmušil, když vynášeli rakev s tělem, ale to jsem se neudržel ani já, tak jsme se nakonec utěšovali navzájem. Ještě jsme se šli podívat dolů, ale už jsme viděli jen odjíždějící auto. Martínek byl jen trochu zklamaný, že neviděl, jak má maminka křídla a odlétá do nebečka.

Myslím, že tyto těžké chvíle jsme zvládli „ukázkově“, i když vím, že to bude ještě velmi těžké. Večer před spaním Martínek plakal, že chce, abychom si maminku vzali zase zpátky domů. Ale doufám, že základ pro vyrovnání se se ztrátou maminky jsme položili dobrý. Ondra je velmi malý a do jisté míry jsem pro něj maminka já, ale i on situaci vnímal a prožíval. V posledních dnech Lenčina života se v noci opakovaně budil a v potýlce plakal směrem do jejího pokoje.

Žena statečná

Mohl bych toho napsat mnohem více, ale myslím, že jako informace o naší situaci to stačí. Když jsme připravovali naši svatbu, která se uskutečnila skoro přesně před čtyřmi lety (24. dubna 2004), ani na chvíli jsem neváhal s výběrem prvního biblického čtení. Byl jsem si jistý, že jsem našel „ženu statečnou“, kterou opěvují verše v závěru knihy Přísloví. Lenka to svým životem a nakonec i svojí smrtí vrchovatě potvrdila. Byla mi dobrou manželkou a výbornou mámou našich dětí. A nejvíce to osvědčila v nepředstavitelném utrpení posledních měsíců. Přestože měla tolik trápení, nemyslela pouze na sebe. Vždy mi připomínala, abych se věnoval dětem, abych odpočíval a šetřil se. Dokud jen trochu mohla, pomáhala mi s věcmi, které byly nad moje síly.

Přes velký smutek mě těší, že jsem se jí mohl alespoň trochu odvděčit tím, že jsem jí umožnil být do poslední chvíle doma mezi svými a snažil jsem se o ni starat, jak nejlépe jsem dovedl. Jsem velmi vděčný za těch několik let, které jsme mohli strávit spolu. Dík patří všem, kteří nám pomáhali. Kromě lidí z domácího hospice Cesta domů nebudu nikoho konkrétně jmenovat, protože stejně nemůžu zmínit všechny. Bez vás všech by to ale bylo mnohem těžší a možná i nad naše síly. Mysleli jste na nás, drželi nám palce, modlili se. Přestože Lenka nakonec zemřela, jsem vám velmi vděčný. Celé toto těžké období nás vaše podpora provázela a velmi nám pomáhala. Děkuji.

Po včerejším uplakaném dnu, kdy jen přišlo a byla zima, jsme se probudili do pěkného slunečného dne. I to nám může být znamením naděje. Byl bych rád, kdyby třeba i náš příběh, který jsem se nyní, druhý den po úmrtí své ženy, pokusil zachytit, alespoň trochu dokázal povzbudit lidi, kteří se s nějakým trápením potýkají.

Zdraví Martin Vanáč 28. dubna 2008

**Z ŽEN JSOU CHLAPI, OTCŮM CHYBÍ
AUTORITA, DĚTI JSOU CHUDÁCI**
*s psycholožkou PhDr. Jiřinou Prekopovou
rozmlouvá Scarlett Wilková*

Ve svých kurzech jste zmiňovala, že my ženy neumíme partnery omaminkovávat. Můžete vysvětlit, co si pod tím pozoruhodným výrazem představíte?

Tak já vám to ukážu. Pojďte ke mně. Stoupněte si tady po mém boku. Tak, teď budete dělat chlapa. Já se k vám jen otočím a takhle jemně, láskyplně vás pohládím po tváři. Nic víc, jen se vás lehce dotknu. Tak jsem vás právě omaminkovala. Když muž nechce udělat to, co po něm chcete, a je vzpurný, pohláďte ho. Uvidíte, co to s ním udělá.

Neslyšíte na to od žen námitky typu: Co bych se lísala, co mu budu podlézat?

Jistě, přesně to slyším. Ženy říkají, že je to podlézavé, potupné.

A není?

Není. Je to vrchol projevu lásky, mateřství. Těžko se to popisuje, prostě to zkuste. V poslední době často přemýšlím nad tím, co řekl papež František. Mluvil o tom, že muž je pevný bod a žena, cituju ho, žena má tajemnou sílu, kterou muže ovládá. Moc se mi líbí ten jeho výraz tajemná síla. Má totiž absolutní pravdu. To je ta síla, kterou používáte, když maminkujete. Jenže mnohé ženy ji nepoužívají.

Proč tomu tak podle vás je?

Nároky žen na muže se zvyšují. Nejsou schopné dělat kompromisy. Hromadí se mi případy, kdy se rozpadají vztahy vzdělaných, velmi inteligentních a empatických lidí. Oni jsou empatictí, ale bohužel jen sami k sobě. Každý prosazuje to svoje. A ženy, místo aby toho svého dosahovaly tajemnou silou, hudrují, chovají se jako muži. Nikdy dřív nebylo tolik žen, které se chovají jako muži.

Na tom ale není nic k údivu, když ze všech stran slyšíme, že máme v práci dosahovat stejného kariéerního postupu jako muži, že dokážeme to, co oni, že rovnoprávnost musí být ve všem...

Každá doba je jiná. Nemůžeme tu dnešní srovnávat s tou, když žena byla jen u sporáku. Vrátit se ke sporákům a nechť se realizovat není řešení. Žena opravdu potřebuje možnost emancipace, co se týká povolání, možnosti uplatnit své schopnosti. Ale i když je významná vědkyně, lékařka či novinářka, nemělo by to být poznat doma, ve vztahu.

Tam by měla být puťka?

Ne. Neměla by ale kvůli své práci ztrácet

doma ženskost. Důležité je, aby doma zůstala ženou a muž mužem. Ono, řekněme si to na rovinu, v tom, jak se žena chová k muži, povolání nehraje až tak velkou roli. Jistě, jsou ženy, které dosáhly vysokých pozic a mají náročná zaměstnání. Ale spousta z nich jsou prodáváčky, kadeřnice, učitelky, úřednice, zdravotnice. A všechny se tváří, že jsou v práci nesmírně důležité, a dávají to doma manželovi výrazně najevo. Pokud ale žena bude cítit muže doma jako muže, on ji bude cítit jako ženu.

Víte o tom, že jazykovědci vyhledávají v učebnicích a knihách pro děti situace, které podle nich stavějí ženy do podřízené pozice? Za závadnou označili například pohádku o Sněhurce.

Ne. Proč?

Protože si nechává pomoc od trpaslíků. Genderově správně by to bylo, kdyby si pomohla sama.

Já bych na to řekla snad jen to, že trochu blbneme. Víc se k tomu asi říct nedá.

Tak kde je hranice emancipace?

Hranice? Mezi pohlavím přece. Mužský je odjakživa silnější. Od muže se očekává, že když hoří, zasáhne a pomůže. Že nějak vyřeší problém. Muž uvažuje jinak, jinak mu funguje mozek. To nejsou nějaké filozofické úvahy, to je prostě fyziologicky dáno. Muži mají jiné myšlení. Ne nadarmo se říká, co muž, to slovo. Zatímco žena je slovník. Když muž chce něco říct, řekne to jednoduše. Žena složitě. Ženská kecá a kecá, zatímco mužskému by stačilo jedno slovo. Když už to muž nemůže snést, tak, pokud je správný džentlmen, prostě jde a uzavře rty své ženy dlouhým polibkem. A ona už nekecá. Tak to prostě příroda udělala, aby byli každý jiný a přitom se doplňovali.

Proč se tedy nedovedeme doplňovat, čím dál víc vztahů končí rozvody a čím dál víc lidí žije single?

Je to nevědomost z blbosti. Lidé zapomněli, že muž a žena jsou jiní a mají ve společném životě procházet protivenstvími a překážkami.

Jsou dnešní třicátnice a čtyřicátnice jiné, než v tom věku bývala vaše generace?

Podívejte, jestli máte na mysli emancipaci, tak já byla emancipovaná vždy, aniž bych tak byla vychovávána. Silná ženská přece emancipaci nepotřebuje.

Bude mít náš současný zmatek ve vztazích vliv na generaci dnešních dětí, které v něm vyrůstají?

No to je jasné. Dnešní děti si myslí, že je normální se při prvním konfliktu či nedorozumění rozejít, rozvést. Když jsem napsala v Německu knihu Malý tyran, brala jsem ji i jako varování pro Čechy. Protože v Německu je už v tomto směru dekadence opravdu pokročilá. Generace dětí, která si v dětství mohla dělat, co chce, a neviděla v rodinách vzory, se stala generací egoistů. Ta generace už má děti. Dnes jim kolabují manželství, takže jejich děti opět nevidí vzory. A je tu další generace egoistů. Dnešní děti jsou chudáci.

Jak to? Vždyť nikdy nebyly děti tak rozmazlené, rodiny se nikdy dřív tolik neřídily

jejich názory.

To je právě ten problém. Když si představíme obrázek rodiny, měl by to být muž, žena a vedle nich dítě. Nyní je to ale muž, žena a dítě uprostřed, mezi nimi. Když se dítě narodí, žena mu začne dávat přednost před mužem. Muž se ocitá na vedlejší koleji. Ať se snaží, jak se snaží, všechno špatně, všechno málo. Pár by tady měl být především jeden pro druhého a společně fungovat pro dítě. Ne tak, aby dítě bylo v rodině hlavní osobou a vše se podřizovalo jemu. Ne nadarmo bylo dřív běžné, že když rodina usedla ke společnému stolu, vždy dostal jídlo jako první otec, hlava rodiny.

Co ještě by dítě v rodině mělo vidět?

To, že rodiče jsou schopni společně dojít ke smíru. Dítě může vidět výměnu názorů, konflikt, ale podstatné je, aby se partneři usmířili před soumrakem, než se odeberou do postele. Aby se po konfliktu dokázali pohládit, obejmout. To je potvrzení smíru a to by dítě mělo vidět.

Bude generace dnešních dětí považovat za normální, že vztah nemůže vydržet na celý život?

Vždyť to už je běžné nyní. Stačí se podívat do škol. Tři čtvrtiny dětí ve třídách jsou v Německu z rozvedených rodin a mají střídavou péči. Útěk před náročnými situacemi a konflikty se stává metodou, a to po celé generace. Ve velkých německých městech, například v Mnichově, je už nyní většina obyvatel single. Z různých průzkumů tam jasně vyplývá, že generace za generací klesá ochota uzavírat sňatky. Zatímco mezi šedesátníky považuje 66 procent lidí za důležité, aby partneři zůstali v manželském svazku, u lidí mezi třiceti až čtyřiačtyřiceti lety je to 42 procent. Podobný výsledek je i ohledně plánování dětí.

Jaký?

Jen devatenáct procent lidí mezi šestnácti a čtyřiačtyřiceti lety si přeje vícečetné rodiny. Krize se bude přirostávat. Když jsem žila v Německu, psala jsem o tom, že tureckých obyvatel bude přibývat, zatímco Němci budou degenerovat. Už je to vidět. Především na severu Německa už jsou třídy, ve kterých není jediný německý žák, ale Turci, Vietnamci a další národnosti. Tady to bude trochu jiné, ale společnost k tomu také směřuje.

Zmínila jste střídavou péči. Jaký na ni máte názor?

To je hrozná věc. Dovedete si představit, že každý týden či dva bydlíte jinde? Nebo že stále čekáte, kdy a zda přijde táta? To je naprosté popření pocitu jistoty, důvěry, bezpečnosti. Popření přesně toho, co děti od rodičů potřebují. Chudáci ti, kteří to musí vydržet.

Měli by tedy rodiče vydržet v manželství za každou cenu takzvaně kvůli dětem? Předstírat, že se mají rádi, i když už nemají?

Já myslím, že by měli vydržet, než jsou děti dospělé. Neodvažují se tvrdit, že je třeba společně žít do devadesáti let. Opravdu nevím, zda se to dá vydržet. Možná jo, možná ne, nevím. Ale pro děti se to vydržet dá. Do doby, než budou natolik dospělé, že odejdou z domova a založí další rodinu.

AKTUALITY

Úklid na Kopečku - v sobotu 6. května ve 13 hod. - prosíme dobrovolníky o pomoc.

Obnova manželského slibu - při bohoslužbě v neděli 7.5. v Lukavici v 8.45 hod. na Orlici v 10.15 hod. v neděli 28.5. v Mistrovicích v 8.45 hod.

Poutní slavnost v Lukavici - 7. května.

Uctění památky obětem II. světové války v pondělí 8. května v 17 hodin u pomníku v Šedivské ulici.

Večer u sv. Kateřiny - v pátek 12. května od 19:30 h. v kostele na Kunčicích: nasvícený kostel, čtení z kronik, fotogalerie, příběhy rodáků, promítání filmu ze Stínání berana, hudební doprovod, občerstvení, program pro děti, a hlavně popovídání se sousedy, kamarády a přáteli. Zájemci o pomoc jsou vítáni.

Slavnost dětí, které poprvé přijmou pozvání ke Stolu Páně 14.5. při bohoslužbě v 10.15 h. v orlickém kostele.

Bohoslužba na Kopečku 15. 5. v předvečer svátku sv. Jana Nepomuckého v 18 hodin.

Kopečková pouť - 21. května, bohoslužby na Kopečku v 9 a 10.15 hod.

Výstava o průběhu záchran kaple sv. Jana Nepomuckého na Kopečku - stavební úpravy v letech 2009 -16, plány úprav v r. 2017, dokončení prací a záměr využítí areálu.
sobota 20. května 11 - 16 h.
neděle 21. května 11.30 - 16 h.

Hledáme dobrovolníky k pohlídnání této výstavy v sobotu 11-16 h., v neděli 12-16 h. Hlaste se, prosíme, u paní Jany Skalické.

V neděli 21.5. po bohoslužbách (9 a 10.15 h.) Výstavu slovem provází Ing. Ladislav Šponar a MgA. Patrik Zamazal.

Víkend rodin na Vesmíru - 26.-28. května. Bližší informace u Jany Skalické.

Diecézní setkání ministrantů 27.5. v Dobrušce. Bližší informace v ohláškách a na nástěnkách.

Svatodušní vigílie - 3.6. ve 21.30 h. na Orlici.
Slavnost Soslání Ducha Svatého - 4. června.

Poutní slavnost v Červené 11.6.
Mše v předvečer, v sobotu 10.6. v 17 hodin.

DALŠÍ POUTNÍ SLAVNOSTI v r. 2017

Mistrovice	25. června
Orlice a Šedivec	20. srpna
Kunčice	3. září
Letohrad	28. září

Pouťové dozvuky - 22.5. v 17.30 h. - Kopeček. Vstupné: dobrovolné.

Prátelství Boha křtem přijal

- 8.4. Lucie Kaválková
Anna Lukáčová
Nela Lukáčová
Stela Lukáčová
Pavel Schreiber
- 23.4. Zuzana Plívová
Ráchel Záluská
Václav Merta
Tomáš Koblížek

Lásku, úctu a věrnost si slíbili

- 29.4. Jaroslav Šeda
a Iveta Jansová

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

- 21.4. Věru Benešovou 82 let
24.4. Luboše Moravce 51 let

„MYTÍ NOHOU” na Zelený čtvrtek

Ježíš po umytí nohou apoštolům řekl: “Ještě já, Pán a Mistr, jsem vám umyl nohy, i vy máte jeden druhému nohy umývat. Dal jsem vám příklad, abyste i vy jednali, jako jsem jednal já”.

Po mnoho let každoročně zástupně děkujeme za všechny, kteří nezištně slouží druhým. Letos paní Renatě Štefanské - pět let pečuje o své staré rodiče. Paní Petře Škodové - pečuje o maminku paní Marii Brúnovou a je příjemnou prodavačkou. Panu Eduardu Benešovi z Kunčic a panu Stanislavu Vychytilovi z Mistrovic - oba pečují o své nemocné manželky. Za péči nemocným děkujeme paní Markétě Jiroutové a Gabriele Smolákové - sestřám z Charity a paní Daniele Kolářové - pečovatelce z Charity. Paní Janě Čandové za všechny, kteří připravují agapé po bohoslužbách na Orlici. Panu Miroslavu Brokešovi - hasiči. Mnoha lidem mluví na pohřbech a mnoha lidem sepisuje přání k jubileím. Panu Františkovi Kylarovi za ochotnou práci pro veřejnost a kostely. Panu Milanu Šulcovi za práci v Pastorační radě, při úpravě kunčického hřbitova a práci pro město. Panu Zdeňku Kvapilovi - za práci pro Kunčice, nejenom při úpravě kunčického hřbitova. Tomáši Moravcovi za vypracování nových web. stránek farnosti. /v

FARNÍ RADA INFORMUJE

Z pastorační rady 18. dubna

- PR projednala a rozdělila úkoly pro akce farnosti výše uvedené.
- PR rozhodla uplynulé akce.
- Jana Skalická vyprávěla dětem ve školách ve dvanácti třídách o Velikonocích. Děkujeme.
- Poděkování za “Velikonoce” je ve zvláštním článku. Zvláštní poděkování patří panu faráři za provázení celou postní dobou i velikonočními obřady.
- U kunčického kostela podvakrát dobrovolníci nově upravovali starý hřbitov. Líbí se nám přestěhování náhrobků a parkové úpravy. Děkujeme všem, kteří ochotně pracovali. A také děkujeme všem, kteří ochotně přistoupili na úpravu a svolili s přesunutím náhrobků.
- Navrhujeme poděkovat v kostele po každé bohoslužbě kostelníkům a těm, kteří uklízí kostel.
- V. Neruda umístí na dveře toalet u orlického kostela nápis „WC“.
- U orlického hřbitova navrhujeme městu vybudování přístřešku na nářadí pro hrobníky na orlickém hřbitově. Tím se uvolní přízemní prostor v pravé věži kostela pro sklad potřebných věcí. *Zodpovídá Pavel Vychytil ml. a Štefan Čanda.*
- Prosíme o pomoc při uklidu kněžských hrobů na letohradském hřbitově. *Kdo se nabízí, hlaste se u paní Jany Skalické.*
- Léta hledáme někoho, kdo by pečoval o ministranty, věnoval jim asi jednu hodinu měsíčně. *Zájemci se mohou hlásit u členů PR.*
- Příště se Pastorační rada sejde 19. června v 17.30 hodin na faře .

Z ekonomické rady

- Dokončili jsme převod kostela v Mistrovicích, proveden vklad do katastru nemovitostí na obec Mistrovice. Zbývá jen podepsat smlouvu.
- Práce na dláždění u bočního východu Orlického kostela si vzal na starost Š. Čanda st. - návrh pana Davida Smyčky bude předložen k diskusi.
- Parkování u orlického kostela - Dopravní komise schválila náš návrh na umístění značky zákaz stání ve směru do kopce (parkování bude umožněno pouze v jednom směru).
- Předjednaný návrh směny pozemků s Městem Letohrad bude projednán na nejbližším jednání zastupitelstva města Letohrad (3. 5.); po jeho případném schválení domluvíme další realizační kroky (nutný souhlas biskupství).
- Úpravy kunčického hřbitova - díky organizačnímu zajištění pánů Milana Šulce a Zdeňka Kvapila a pomoci kunčických občanů - přesunuty náhrobky všech hrobů a plocha provizorně upravena. Zajistíme situační náčrt konečné úpravy a projednáme ho s Městem.
- Topení v orlickém kostele - prověříme finanční náročnost topných deček do lavic

PODĚKOVÁNÍ

Doma i v kostele jednou za čas děláme velký úklid. Děkujeme všem dospělým i dětem, kteří uklízeli obě sakristie, prostor za oltářem a na kůru.

Děkujeme všem, kteří přispěli k přípravě na Velikonoce a při slavení svátků. Těm, kteří vedli pobožnosti křížových cest, uklízeli a zdobili kostely, kostelníkům, lektorům, akolytům, ministrantům, zpěvákům a muzikantům, Janě Skalické (té bychom měli děkovat téměř u každé akce) a dětem za jejich vystoupení, Poláčkovým a osluci Anděle.

Zvlášť děkujeme muzikantům a zpěvákům Sopotnické filharmonie a chrámovému sboru za Markovy pašije, děkujeme také muzikantům a zpěvákům z Familia cantorum. Děkujeme těm, kteří přispěli jídlem na společnou

snidani, orlům za půjčení Orlovny, těm, kteří tam připravili stoly a židle, děvčatům, která nás obětavě obsluhovala. Všem, kteří přispěli penězi nebo jakkoliv jinak.

V neposlední řadě děkujeme členům Farní rady za nezištnou práci a organizaci farního života. Děkujeme těm, které jsem možná zapomněl vyjmenovat.

Václav Vacek, za sebe, za Farní radu, za farníky i hosty našich slavností.

P.S. Pokud se Vám něco nezdálo nebo nelíbilo, buďte ke mně, prosím, shovívaví. I mně se někdy něco nepovede. Třeba to oslovilo někoho jiného. Nelze se zavděčit všem. Vícekrát jsem něco nepochopil - to se stávalo i apoštolům.

Děkujeme všem, kteří se věnovali návštěvníkům našich kostelů při „Bránách dokořán“.

Dokonale vše připravili, průvodcovské slovo, pohoštění, muziku, bezpečnost na věži. Milan Šulc vše výborně řídil. Děkujeme také těm, kteří k této akci uklízeli na Kopečku.

Děkujeme pánům Ladislavu Šponarovi, Lukáši Šejnohovi a paní Janě Kalouskové za přípravu plánů a grantů na opravách Kopečku, střechy kostela sv. Václava a márnice na Kunčicích.

Děkujeme Ekonomické radě za její velikou práci při restituci pozemků a za její péči o majetek farnosti. Děkujeme navíc panu Vladislavu Náhlíkovi za jeho velikou práci v řízení FR. Pane Františku Vaníčku, těšíme se na Hudební festival a děkujeme za jeho uspořádání.

Děkujeme panu Karlu Halbrštátovi za vyjednání opravy střechy mistrovického kostela. Panu Petru Moravcovi děkujeme za opravu vypáčené pokladničky. /v

FARNÍ RADA INFORMUJE

- Topení v kapli kostela sv. Václava - stará akumulární kamna dosloužila - hledáme jinou možnost vytápění např. topnými dečkami, případně bohoslužby ve všední dny v zimním období slavit na faře.

Plán oprav v r. 2017:

- V areálu kaple sv. Jana Nepom. na Kopečku je připravena obnova statiky sklepů a nové omítky ambitů. Z Ministerstva kultury máme příslibeno 1.350.000 Kč. Město Letohrad příslibilo uhradit spoluúčast. Na restaurátorské průzkumy interiéru kaple Ministerstva kultury máme příslib 300.000 Kč.
- Na restaurování obrazů orlické křížové cesty máme od Pardubického kraje příslib 100.000 Kč.
- Na dokončení opravy kunčické márnice (střecha a omítky) jsme požádali Ministerstvo kultury o dotaci 380.000 Kč.
- Na opravu střechy kostela sv. Václava máme od Ministerstva kultury (přes Město Letohrad z Programu regenerace MPZ) příslibených 568.000 Kč. Abychom mohli opravit celou střechu lodi v celkové částce za 2.100.000 Kč, žádáme Ministerstvo kultury (přes Město Letohrad) o další peníze. My sami do ceny opravy potřebujeme jako spoluúčast vložit 40% z celkových nákladů včetně DPH. Proto hledáme další finanční zdroje. Požádali jsme několik institucí o pomoc - celkem o 800.000 Kč. Ve farnosti pořádáme sbírku (její stav najdete níže). Opravu ostatních částí střechy (nad sakristií, kaplí a opěrných pilířů) máme v plánu pro rok 2018.
- Sbírký (každou první neděli v měsíci) na spoluúčast při opravě střechy kostela sv. Václava budou i nadále pokračovat. V Okénku pravidelně zveřejňujeme stav jejího konta.
- K 11.4. bylo, díky darům, na účtu na opravu márnice na Kunčicích 30.940 Kč; požadovaná spoluúčast farnosti na statickém zajištění márnice je 31.353 Kč. Sběrka nadále pokračuje.

ZPRÁVY Z CHARITY

PORADNA PRO RODIČE

Někdy si jako rodiče nevíme rady, a přitom stačí jen slyšet zkušenosti druhých.

Rodičovství se nikde neučí, ačkoliv se s ním setkává skoro každý z nás. Pracovat na vztazích v rodině se vyplatí - rodina je základ životní jistoty člověka a v krizích dokáže fungovat jako záchranná síť. Každý chce mít doma spokojené děti a vychovat z nich dobré lidi se zájmem o dění kolem sebe. Každý z nás má také při výchově problémy, otázky, nejasnosti. **Proto nabízí Rodinné centrum Mozaika každý den od 8 do 12 h. společná setkávání rodičů s dětmi.**

Rodiče si při setkávání sdělují zkušenosti a zážitky s dětmi. Vzájemně se podporují, získávají nadhled a učí se vidět mnohé běžné věci i z pohledu jiných. Dokáží se i lépe vcítit do pocitů svého dítěte, poznat ho v interakci s jinými dětmi, kde se přirozeně projevuje. Můžou si ověřit svoje výchovné postoje, případně je konzultovat s psychologkou, která je v herně přítomna každou středu od osmi do dvanácti hodin. Při našem setkání platí zásada, že není nesprávná výchova, nikoho zde nepoučujeme, pouze se snažíme pomoci najít správný přístup k dítěti dle jeho individuality, pomoci se zorientovat v chování dítěte v rodině nebo mimo rodinu, rozeznat, co je pro něho dobré, a co ne. Důležité je umět naslouchat našemu dítěti, co chce říci, a umět si v dané situaci poradit, porozumět, co se v dítěti i v nás odehrává. Paní psychologka Mgr. Silvia Kubánková je odbornice s dlouholetou praxí a v RC Mozaika se věnuje rodičům a malým dětem každý den od 8 do 12 h. Možnost konzultace nabízíme po domluvě i v odpoledních hodinách rodičům školních dětí. Srdečně Vás zveme do našich prostor a těšíme se na společně prožité chvíle.

Petra Jarošová, Rodinné centrum Mozaika, Centrum pod střechou, Taušlova 714, Letohrad, tel. 731 402 336, www.uo.charita.cz

Sbírka na opravu střechy kostela sv. Václava - každou první neděli v měsíci věnujeme kostelní sbírku na tento účel.

Přispět můžete i na účet: 1323857329/0800, variabilní symbol: 333

Dubnová sbírka díky Vám vynesla 28.274 Kč. Dostali jsme další dary, celkem máme na výše uvedeném účtu 146.586 Kč.

OČKOVÁNÍ V SOUVISLOSTECH

lektorka: Ing. Hana Špačková

10. května od 16 do 19 hod.

Dozvíte se:

- jakou roli zastává v systému očkování stát, lékař a rodič
- o nežádoucích účincích vakcín
- je možné nežádoucím účinkům předcházet?
- aktuální informace o bezpečnosti hexavakcín
- o právech rodičů při návštěvě u pediatra a při hospitalizaci dítěte v nemocnici
- zkušenosti rodičů dětí poškozených následkem očkování atd.

Rodinné centrum Mozaika, Taušlova 714, Letohrad, tel. 731 402 336, www.uo.charita.cz
Rezervace předem nutná, cena 120 Kč.

KVĚTEN VE STREETU

Taušlova 714, Letohrad

Tel. č.: 731 420 344

Facebook: NZDM Street-Letohrad

Po 1.5. **zavřeno**

Út 2.5. **Stolní hra Česko**

Znáš dobře českou republiku? Přijď nám to ukázat ve stolní hře, která má spoustu zapeklých otázek.

Po 8.5. **zavřeno**

Pá 12.5. **Výroba práničků na den matek**

Přijď si k nám vyrobit práničko, které potěší každou maminku.

Pá 19.5. **Pouťování**

Všichni se společně vydáme prozkoumat nové atrakce, přideš se k nám?

Út 23.5. **Šípkový turnaj**

Přijď naházet co nejvíc bodů a porazit ostatní v šípkách.

pokračování na str. 8

Téma měsíce: dobré vztahy s rodiči

Nemáš dobré vztahy se svými rodiči? Jsou na tebe přísní a pořád ti něco zakazují? Nedokážeš s nimi normálně vyjít ani mluvit? Chceš mezi vámi vše urovnat? Přijď se o tom s námi poradit a vymyslet co s tím dělat.

Setkání s rapery ve Streetu

13. března navštívili Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Street v Letohradě Renne Dang a Jay Diesel - nadějní rapeři z BlakkWood Records.

Ve Streetu na ně čekalo 35 dětí, které pravidelně navštěvují NZDM Street. Jay a Renne vyprávěli o tom, jak se poznali, jak se dostali k rapu, jaké měli sami problémy, když byli ve věku dětí ze Streetu atd. Všichni pozorně poslouchali, a když přišla řada na dotazy, nebáli se zeptat na všechno, co je zajímalo.

Po mluvené části byl prostor pro podpisy, fotky na památku nebo rozdávání samolepek. Návštěvníci odcházeli nadšení a všichni jsme si to společně dobře užili. Moc děkujeme oběma klukům, že si na nás udělali čas a přišli potěšit a povzbudit „naše“ děti.

Romana a Lenka

KURZ NORDIC WALKING

Každé úterý od 17.30 h. procházky okolím Letohradu. Začínáme 2.5., sraz v Centru pod střechou, Taušlova 714, s sebou vycházkové hole, sportovní obuv.

ÚKOL PRO DĚTI

Děti - Vy, které přijmete poprvé pozvání ke Ježíšově hostině - píšou Vám, abyste nezapomněli na úkol, o kterém jsme spolu mluvili v kostele.

Potřebujete zjistit, kolik stojí nedělní oběd. Poproste maminku, aby vám nadiktovala všechny potraviny, které použije na nedělní oběd a sečtete je. Změřte, jak dlouho maminka vaří, zeptejte se táty, jak velkou mzdou maminku ohodnotíte. Výsledek přičtete k ceně potravin. Pokud někdo další při vaření pomáhá, táta Vám také poradí, jak velkou další částku peněz máte připočíst. Ještě se táty zeptejte, kolik peněz asi stojí teplo k uvaření obědu. I tyto peníze připočtete.

Pak se zeptejte, jak dlouho na nedělní oběd pracuje tatínek a jak dlouho maminka. Zápis přinesete na bohoslužbu v neděli 7. května. Rodiče nemusí mít obavu, že to někdo bude číst, ani já ne. To Vy potřebujete vědět, jakou cenu má nedělní oběd. Ale cena v penězích je jen malou částí z toho, co všechno pro nás rodiče dělají. Je to podobné ledovci v moři, nad hladinou je vidět jen asi jedna desetina ledovce, devět desetin je skryto ve vodě. To, co vše ostatní pro nás rodiče dělají, se učíme vidět a děkovat za to. Rodiče nás mají rádi, vychovávají nás, učí nás, povídají si a hrají si s námi, pěkně nás strojí, doma je uklizeno ... ostatní si doplňte.

Těšíme se na Vaši slavnost v neděli 14. května.
Václav Vacek

Mezinárodní hudební festival Letohrad, Společnost F. V. Heka, Město Letohrad, Kulturní centrum Letohrad a Univerzita Hradec Králové pořádají

MEZINÁRODNÍ HUDEBNÍ FESTIVAL LETOHRAD 2017 - 28. ročník

3. - 11. června 2017

Sobota 3. června - Letohrad, Tvrz Orlice
V 19.30 hod. Předání cen Města Letohrad, předání ceny Grand prix
Ve 20 hod. **Slavnostní zahajovací galakonzert MĚ FILMOVÉ LÁSKY - Gabriela Demeterová & Kryštof Marek**

Gabriela Demeterová v houslovém koncertu „Klíč k zahradám“ a Markových aranžích hudby k filmům Pán prstenů, Vzpomínky na Afriku, Frantic, Tenkrát na Západě, Profesionál, Schindlerův seznam, Piráti z Karibiku ad. **Gabriela Demeterová** housle
Filharmonie Hradec Králové
Kryštof Marek dirigent

Jednotné vstupné 190 Kč - v předprodeji (bude prodáno pouze 400 vstupenek - v případě nepříznivého počasí mají diváci garantovaná místa v DK. **Předprodej vstupenek bude pro-**

bíhat v IC Letohrad, Václavské nám. 77 - od 2. května 2017. V případě koncertu na Tvrzi Orlice budou od 18.30 hod. v prodeji další vstupenky (dalších 400 ks) v ceně 240 Kč.

Neděle 4. června od 14 hod. - **Odpoledne UHK - cyklovýlet: Kniha jako věčné médium**, cyklus krátkých přednášek a hudebních vystoupení:

ve 14 h. na Tvrzi Orlice,
ve 14.45 h. v kostele na Kunčicích,
v 5.30 h. v evangelickém kostele v Letohradě,
v 16.15 hod. na letohradském zámku.

V případě výrazně nepříznivého počasí bude zkrácený program od 16 h. v evangelickém kostele v Letohradě.

Všichni účastníci obdrží cyklopas a pokud budou mít razítka ze všech stanovišť, mají zdarma malé občerstvení na konci cyklovýletu a také zdarma vstup na koncert od 18 hodin v Lukavici. Vstup zdarma

Neděle 4. června od 18 h. v kostele v Lukavici **Alfred Strejček a ProArte trio - B+B= Bach a Bible**. Bachovy Goldbergovy variace s texty Starého Zákona. **Vstupné: 60 Kč, slevy 40 Kč.**
Majitelé vyplněných cyklopasů - vstup zdarma

Úterý 6. června 20 hod. v evangelickém kostele v Horní Čermné - **Baroko a romantismus - Eric Hallein (Belgie) - varhany.**
Vstupné: 50 Kč, slevy 30 Kč.

Čtvrtek 8.6. ve 20 h. v kostele v Jablonném nad Orlicí - **Hudební kaleidoskop Hans-Georg Reinertz (Belgie) - varhany.**
Vstupné: 50 Kč, slevy 30 Kč.

Pátek 9. 6. v 18.30 h. v kostele ve Výprachticích, v 21 hodin v kostele v Mistrovicích - **Dechové trio LIGNEUS.**
Vstupné: 60 Kč, slevy 40 Kč.

Sobota 10. června v 18.30 hod. - poutní kostel Na Hoře Matky Boží v Králíkách **Italská hudba na Hoře Matky Boží - Vivaldi, Petrali, Moreti, Morandi.... Luciano Zecca (Itálie) - varhany. Smyčcový orchestr UHK, Jaromír Křováček** dirigent.
Vstupné dobrovolné (bude věnováno na potřeby poutního kostela).

Neděle 11. června:
v 7.15 hod. v kostele sv. Václava v Letohradě
v 10.15.hod. v kostele v Letohradě - Orlici **varhanní mše**, Cyrill Schmedlin (Švýcarsko). **Vstup zdarma.**

V 15 hod. Na zámecké terase v Letohradě **Závěrečný slavnostní koncert** k 60. výročí ZUŠ A. Muchy
Hosté: Magdalena Urbanová (Kvapilová) - zpěv, Markéta Dominikusová - housle a soubory, pěvecký sbor a orchestr ZUŠ A. Muchy. **Vstup zdarma.**

DOPISY ČTENÁŘŮ

O JISTOTÁCH

Moje švagrová vzpomínala na slova svého šéfa: „Jen počkejte, jak budete na tuhle dobu vzpomínat“. Řekl to před třiceti lety.

Jistěže vzpomínáme. Byli jsme tehdy v plné síle, ale taky plni nevěle vůči tomu, v čem žijeme. Naše děti se chystaly učinit první kroky do života dospělých a my se obávali, že je žádné zvláštní štěstí nečeká.. Věděli jsme, že nastanou velké starosti s obstaráním bytu a budou trvat léta. Věděli jsme, že naše výchova ke kritickým postojům jim může ztrpčit život. Netajili jsme svá znechucení, ale na druhé straně jsme se snažili společně s dětmi hledat krásu v horách, mezi přáteli, v české a slovenské krajině, v kumštu, v literatuře, hlavně ale v soudržné rodině.

Život před těmi víc jak třiceti lety byl jednoduchý, lépe řečeno nalajnovaný. Moc nám říkala - tady je tvoje místo, tady buď rád.

My získali nájemní byt v Praze, rodiče si na posledních deset let života zakoupili téměř dvoustetletý domeček v Kyšperku. Zdálo se, že jsme dosáhli vrcholu svého snažení.

Pak přišel rok osmdesátý devátý. Zlom. Kypění. Touha dohonit vše, co se dříve nemohlo. Vzpomínám, jak jsem měla chuť ublížit v pražské tramvaji čtenářkám Blesku (možná to byl jiný bulvár). Vždyť ty mladé ženy měly za sebou slušně odvykládané dějiny uznávané české a světové literatury! Jak mohou tohle číst? Bulvár nebyl to nejhorší.

Ideální představy o odteď skvělé budoucnosti braly rychle za své, protože člověk je přes veškeré vzdělání nepoučitelný. Každý dějinný zlom přinese konflikt ideálů a hrubého prospěchářství. Neomalené huby a povahy bez skrupulí mají vždycky nějaký čas navrch. A když se ve státě, v němž byly záměrně demontovány všechny záchranné demokratické prvky, musí začínat od nuly, a když se musí pracovat s těmi, kteří v té demontáži byli vychováni a vzděláváni, protože za ně není náhrada, může to chvílemi být docela k pláči. A do téhle zmatené pocitové atmosféry přicházejí konečně s prolomením hranic všech technologií vymyšlenosti. A proudí dál, tak jak je mladší a mladší generace horečně vyvolává k životu. Tak zbesilý technologický běh nemá v historii obdoby. Udělejte si inventuru - kterou elektroniku, jak vybavenou domácnost, jak vymozečkované auto ... jste měli před rokem 1990?

Co jste tehdy věděli o světě? Dnes jsme zahlceni zprávami o každé špatnosti a neštěstí, které se kdekoli ve světě odehraje. Dokonce si tu špatnost můžete zažít v přímém přenosu.

Zdá se, že starostí se zaměstnáním nebylo, mnohem víc toho víme o nemocech a nebezpečích, dosáhnout vysněných kvalit života, jak je sugeruje reklama, je nad možností většiny z nás.

Jenomže kdo jsou ti ostražití, ustrašení, nespokojení, lidé plní nejistot?

Vždycky vzpomínám na to, s jakou úctou jsme zacházeli s pračkou, kterou vyrobil kterýsi kunčický všeučel, se ždímačkou, zakoupenou myslím u Kleinových, nebo s elek-

trickou troubou asi z Kovomatu neboli od Pavlišťových. Jen opatrně, jen to nepokazit. Moje generace a možná i ti o něco málo mladší přistupují k technice se stejnou opatrností. A teď nás obklopuje kdeco, co má nejrůznější ovladače, napájěče, pracovní postupy... a když si nejvíc zoufáte, dostanete radu, že pomoc najdete na www.tam.tam. No poklona!

Ale podívejte se na ty kolem čtyřicítky a na ty úplně nejmladší. Jako by s těmi knoflíky a tlačítky přišli na svět. Hned si se vším vědí rady, obavy ze zničení vůbec neznají. Zatímco nás každá změna vyvede z míry, oni se neobávají změn, světa, nových prostředků, nových možností ...

Klopotně se dostávám k tomu, co chci říci. Ta padesátá a sedmdesátá léta minulého století znamenala útlum, zmrtnění, ztrátu invence, touhy po úspěchu ve většině zaměstnanec-kých profesí.

Ztrátu vyvažovala jistota zaměstnání. Všichni museli být zaměstnaní. Za téměř totožný plat. A jak na konci osmdesátých let vypadala tahle kdysi obdivovaná a úspěšná země?

Kromě té už zmíněné mladé generace, co se nebojí a nemá zábrany, podívejte se, jak dnes vypadá Kyšperk, Orlice, Kunčice, Červená ... Jak vůbec zkrásněla kdekterá obec. Co nového kolem dokola vyrostlo. Jaké možnosti mají dnešní mladí, co dokáže medicína ...

Skutečný svět - a v něm teď žijeme - nezaručuje jistotu nikomu. Tou jedinou jistotou, kterou můžeme ovlivnit, jsou naše vztahy v rodině, s přáteli, s komunitou, v níž žijeme. Ale dá to někdy práci. Tak krásný máj, lásky čas, v našich rodinách a s přáteli nejen v Letohradě.

EN

ANINKA BURYŠKOVÁ nadšená orečka z Orlice

Příběh Anny Buryškové, roz. Kylarové, není kapitolou z velkých dějin, ani životem plným medailí za zásluhy, ale obyčejným příběhem skromného člověka, který celým svým srdcem žil a pracoval pro Orla. V souvislosti s orlickým Orlem krátce na babičku zavzpomínám.

Anince byly sotva dva roky, když orlové z Orlice a Kunčic položili 13.10.1933 základní kámen pro stavbu vlastní budovy. Orlovna postavená z darů a dobrovolné práce bez úplaty byla již v létě následujícího roku slavnostně otevřena. Orlové, kteří se do té doby věnovali hlavně ochotnickému divadlu a hrávali zejména v hostincích u Svobodů a Adamců, měli konečně vlastní „divadelní sál“. Nejstarší vzpomínky Aninky Kylarové se váží právě k divadelní éře orlického Orla, neboť její tatínek Bohumil Kylar byl často obsazovaným ochotníkem. Babička vzpomínala, jak někdy i brečela, když tatínkovi v nějaké roli na jevišti ubližovali.

Jako žačka chodila Aninka do Orla cvičit. Velkým vzorem pro ni byla její teta a křestní kmotra Marie Motyčková, roz. Faltusová, která byla orečskou náčelníci. V tomto obdo-

bí se Anince do paměti nesmazatelně vrylo staré orečské heslo: V srdci víru - v paži sílu - v myslí vlast!, které bylo napsáno na zdi orlovně, a které později často citovala a svým životem rovněž naplňovala.

V r. 1942 byla činnost Orla zakázána, orečský majetek zabaven a orlovna na Orlici proměněna na skladiště. Po válce byla činnost Jednoty čsl. Orla na Orlici obnovena a v orlovně neprodleně opravena poničená podlaha. Z orečské kroniky se dále dozvídáme, že se babička jako patnáctiletá slečna účastnila valné hromady konané 26.1.1947 a zhostila se úlohy vedoucí žaček. Žel po únorovém převratu byla činnost Orla opět pozastavena a orlovna na Orlici po posledním cvičení v dubnu 1948 znárodněna. Nadále však sloužila ke kulturním a tělovýchovným účelům.

V r. 1954 se babička provdala za Jaromíra Buryšku, se kterým v následujících letech vychovali tři děti. Svatebnímu dni předcházela dramatická událost, když během přípravy na ples vyhořela orlická orlovna, což babička těžce nesla. Po převratu byla v roce 1990 obnovena činnost orečské jednoty na Orlici a budova orlovně v rámci restitucí vrácena v létě 1992. Svůj zásluhový díl na obnově měli i babička s dědou, kteří se v prvních letech velmi angažovali. Děda Jaromír byl v příprav-

ném výboru, stal se hospodářem a do orečského fondu dával svůj první vklad.

Po celý svůj duchodový věk chodila babička do Orla na cvičení žen a jako nejstarší cvičenka „kazila věkový průměr“, jak sama říkala. Její sestra Bohumila Svobodová říká, že žabákem přeskákala klidně i celou tělocvičnu. Cvičitelka Lída Moravcová vzpomíná: „Veselá, vtipná, obětavá, všude byla včas. Do cvičení chodila pravidelně, za každého počasí. Přijížděla na kole, pouze v zimě, když to klouzalo, chodila pěšky. Naposledy s námi cvičila 21.11. 2016, kdy jsme jí blahopřáli k 85. narozeninám.“

Babička se zapojovala, kde bylo třeba. Ještě loni na jaře pomáhala s mytím oken, o plesech pomáhala s přípravou jídla na večere a během plesu v kuchyni, tak na ni vzpomíná paní Brandejsová z Orlické župy. „Znala jsem vaši babičku jako spravedlivého a skvělého člověka s neustálým úsměvem. Ta se snad neuměla ani na nikoho zlobit.“ Snad právě orečské ideály udržovaly babičku tak dlouho v dobré fyzické i duševní kondici. Byla vitální celý život a její rychlý odchod z tohoto světa 1.2. 2017 překvapil nejednoho souseda. Se svou typickou svižností to zkrátka vzala nejkratší cestou do náruče Boží...

Tomáš Buryška, vnuk, časopis Orel 1/2017

HRDÁ BABIČKA

O životě paní Annetty Ablové (1924) jsme před lety v *Okénku* psali. V Čechách prožila krásné dětství a v r. 1941 odešla spolu s ostatními židovskými spoluobčany do koncentračních táborů. Po osvobození a návratu z Osvětimi žila dva roky se svým manželem Jiřím Ablem v Kyšperku (Letohradě). Protože pro Židy ale nebylo příznivé prostředí ani v poválečném Československu, odešla s manželem a malým synem v r. 1948 do Izraele. Dnes žije i s početnou rodinou v Melbourne. Doma na nočním stole má fotografie celé rodiny, které s úsměvem komentuje: „Toto je naše vítězství nad Hitlerem.“

A důkazem jejího vítězství nad zlem je i dopis, který dostala od svého vnuka k narozeninám, a který s jejím laskavým svolením otiskujeme: Babička. Slovo skrývající řadu emocí, z nichž většina se nějakým způsobem váže k vědomí, že jste bezpodmínečně milováni někým, kdo nic nežadá na oplátku. Ačkoliv tyto pocity jsou všeobecné, ne každý má to štěstí, že je může cítit. Já jsem spolu s několika svými bratrance a sestřenicemi jedním z takových šťastných. Nejen, že mám babičku, která by udělala doslova cokoliv pro ochranu mého bezpečí, pohody, štěstí, a samozřejmě plného břicha. Jsem také jedním z těch, kteří se narodili do rodiny, která podle všeho neměla vůbec existovat. Jsem vnukem přeživších holocaust. 4. února 2017 oslavila naše třicetiletá rodina 93. narozeniny naší babičky. Nejen její, ale také její sestry - dvojčete. Jako každá židovská rodina, i my bereme narozeniny velmi vážně, a já tento text píšu proto, že až teď jsem skutečně pochopil proč. Ve chvíli, kdy můj strýc pronášel projev (stejný projev jako každý rok), rozhlédl jsem se kolem stolu a udělal fotku celé rodiny. Ta fotografie zachycuje nejen třicetku členů naší rodiny, ale také třicet různých lidských příběhů, třicet jedinečných pohledů na svět, třicet příležitostí úžasných lidí něco v životě dokázat, a třicet lidí, kteří přinášejí radost nespočtu svých blízkých. Nikdo z těch lidí by nebyl na světě, kdyby se historie odvíjela tak, jak byla nalinkována. Nechci vám vyprávět příběh o tom, proč šest milionů lidských životů bylo ukradeno, ani příběh lidí, kteří se zasloužili o to, že jsem na světě (bylo jich hodně); tento příběh je zapsaný v očích přeživších a samozřejmě v historických knihách. Já vám chci vyprávět, jaké to je žít v blízkosti osoby, která přežila, a také osoby, obdařené všemi vlastnostmi, kterých si lze na člověku vážit. Je mi 35 let a vždycky jsem měl svoji babičku. Znamenala pro mě, že ať se dělo cokoliv, vždycky jsem u ní našel útočiště, teplo a lásku. Dítě takové věci bere jako samozřejmost. Vždycky tu byla a vždycky bude. Jak ale stárnete, začínáte si teprve uvědomovat, jak důležité pro ni je, abyste se rozvíjeli a vedli šťastný a produktivní život. Až při svém bar micva jsem si uvědomil, jak zvláštní a výjimečná je historie naší rodiny, a jak se liší od toho, co je v Austrálii běžné. Od té chvíle každý mohl v mých očích spatřit lásku, kterou ke své babičce chovám,

Annetta se svou sestrou a pravnoučaty

a slyšet nadšení v mém hlase pokaždé, když se řeč stočila na něco jedinečného (často zábavného), co kdy udělala nebo řekla. Z českého prostředí si přinesla pro každou příležitost spoustu krásných přísloví, která často zněla v angličtině legračně, ale ve kterých jsem vždy našel pro sebe dobrou radu. Když o tom přemýšlím, tak každé z těch přísloví znamenalo vždy to samé: soustřed se na ty nejzákladnější věci, které dělají tebe a tvé blízké šťastným, a nenech se rozhodit malichernostmi každodenního života. Jednoduchý recept, který se traduje celé věky, ale který nabývá úplně nového významu, když osoba, která vám ho předává, chápe skutečnou hodnotu toho, co říká. V takovém případě, jak mohu sám potvrdit, je to skutečný tah na branku. V takovém případě se váš špatný den, problémy se vztahem, stres z práce anebo obyčejná bezdůvodná podrážděnost rozpustí, a na chvíli tak získáte rozhled, o jaký jiní usilují celý svůj život. A tak vím moc dobře, proč jsem hrdý na to, že jsem vnukem tak úžasné ženy, která přežila holocaust, a jsem vždy hrdý a nadšený, když mohu vyprávět její příběh, a to nejen příběh přežití. Příběh někoho, kdo skutečně rozumí tomu, jakou má život hodnotu, a jak snadno o něj člověk může přijít, třeba jen proto, že se narodil jako Žid. Uvědomil jsem si, jak je svět nevíšavý k tomu, co se stalo. Tolik lidí má tak omezené povědomí o krutostech, které se děly, a přestože nemám žádné oprávnění dávat lekce z dějin, toto je příběh, kterému lidé rozumějí. Příběh o tom, jak jsem se vůbec nemusel narodit, o síle a lásce mojí babičky. Je to příběh, který, jak cítím, by měl každý potomek vyprávět při každé příležitosti, a pokud máte tak silnou, chytrou, pohotovou, zábavnou a okouzlující babičku, o které můžete vyprávět, jděte do toho. Je to příběh, ve kterém si každý najde to své, příběh, na který jen tak nezapomenete.

Poznal jsem lidi všeho věku, ras a vyznání, kteří si z příběhu mých prarodičů berou poučení, jež pak předávají dál. Poznal jsem mladé ženy, kterým příběh mé babičky dodal sebe-důvěru a životní sílu. Příhodu o tom, jak chodila do posilovny, jsem dával k dobru snad víc než tisíckrát. Poznal jsem dospělé muže, kteří se rozklepali jako sulc, když slyšeli příběh bezpodmínečné lásky mojí babičky, a poznal jsem lidi, kteří o takových věcech slyšeli úplně poprvé. Za to, co všechno si z jejího příběhu

Každé ráno sis klekla
před sporák
jako před oltář

a otevřela dvířka
svatostánku.

Popaměti jsi založila nový den.

Jozef Leikert

odnesou, může částečně i to, že jej vyprávím z pohledu mladého australského muže, který má rád svoji babičku. Jsem hrdý na to, že její příběh vyprávím, i když někdy je to břímě. Nevybral jsem si, odkud pocházím, ale mám odpovědnost ctít, odkud pocházím. Mám v sobě hodnoty, které jen tak něco nezlomí, a pohled na svět, který není úplně běžný, a vždy mohu s hlavou zdviženou a s úsměvem odpovědět, když se mě zeptají: „Odkud pocházíš?“ Obě, dnes už 93letá dvojčata, mají celkem pět dětí, patnáct vnoučat a šest pravnoučat, které mohou hrdě vyprávět zatraceně silný příběh, kdykoliv k tomu mají příležitost. Kromě toho je tu i nespočet lidí, kteří měli možnost ten příběh vyslechnout, poučit se z něj, a odnést si z něj něco pro sebe. Jako 35letý vnuk přeživších holocaust pevně věřím, že příběh mojí babičky podstatně přispívá k tomu, že snad lidé nikdy nezapomenou, a je mi ctí ho vyprávět.

Jordan Able

PEČUJTE O NADŠENÍ, VÁŠEŇ A JISKRU

Často v médiích slyšíme, že manželství je v krizi, stoupá počet rozvodů, ale i lidí, kteří se vůbec neberou. Zatímco v roce 1930 se rozvedlo něco přes pět procent párů, v 80. letech jich byla už třetina a dnes spolu nevydrží celá polovina manželů.

Jakou šanci obstát má v tom všem manželství na celý život? „Manželství je podle mého přesvědčení instituce, která je lidstvu nabídnutá Tvůrcem, tak se nebojím, že by pozbylo svůj smysl,“ říká sociální pedagožka Milena Mikulková. Souhlasí, že sice existuje trend, který smysl manželství zpochybňuje, ale příklady dlouholetých soužití dávají naději, že i v dnešní době to jde.

Rodinná poradkyně Eva Labusová podotýká, že kdo vstupuje do manželství v duchu slibu „v dobrém i ve zlém, dokud nás smrt nerozdělí“ a je připraven se k případným krizím stavět čelem, prochází náročnějšími obdobími vztahu obvykle odolněji. V dnešní době se ale podle Evy Labusové vztahy často rozpadají bez skutečné hluboké příčiny a bez viditelné snahy partnerů o smíření. Přitom v konfliktech se o sobě dozvídáme nejvíce a překonané krize bývají tím největším životním bohatstvím.

Rodinná poradkyně Ludmila Stane zase upozorňuje, že nejtěžší období v manželství nastává po narození prvního dítěte. To prudce klesá spokojenost. V Česku jsou navíc man-

želství založená na stereotypch, že ženy se starají o děti a domácnost a manželé si pěstují koničky a doma nepomáhají. „To samozřejmě k dobrému soužití nevede,“ podotýká Ludmila Stane.

Důvod, proč starší manželství bývají lepší, je podle ní právě ten, že už nejsou doma děti, oba většinou pracují (nebo jsou společně v penzi) a mohou spolu trávit přátelské chvíle na procházkách, výletech, dovolených, koncertech atd. „My jsme s manželem spolu 44 let a naše manželství, které prošlo několika zkouškami, je čím dál tím lepší právě proto, že už jsou děti dávno jinde (mají své rodiny) a my máme na sebe čas. Teď už nám do života nezasahují ani naše matky, ani naše děti. Ale podstatné je, že jsme schopni se zamyslet nad tím, co ten druhý říká a co si přeje, a jsme schopni udělat kompromis, pomoci si, udělat druhému radost a odpustit si či zapomenout a začít každý den znovu,“ doporučuje Ludmila Stane.

Milena Mikulková přidává svou zkušenost, že dlouholetá manželství jsou úspěšná právě díky umění „vztahové údržby“. Patří sem

oblíbené oslovování, poděkování, vyjádření prosby, společný čas u jídla, úsměv, oční kontakt, chvílky jen pro sebe, bezděčný dotek, společná aktivita... „Manželství potřebuje sdílení, prohlubování důvěry, pěstování vzájemného přátelství, ale také péči o vzájemné nadšení či vášně, o jiskru vztahu, která je známkou životaschopnosti manželství,“ vyjmenovává Milena Mikulková. A varuje před tím, abychom se snažili druhého předělat podle našich potřeb a představ, ale také před sebelitostí a pocitem nevinné oběti, jak to máme v partnerství těžké: „Řada biblických rad nabádá k tomu, že jestli vidíš problém u druhého, zkus věnovat pozornost i tomu, co děláš a jak to máš ty. Chceš-li něco změnit, pak změň především sebe,“ doporučuje.

Ludmila Stane na závěr radí, aby se lidé nebáli nechat si pomoci zvenčí, když ve vztahu začínají těžkosti: „navštívit rodinného poradce není známkou prohry, ale snahou najít řešení a naučit se dovednosti, které by jim pomohly ve vztahu lépe jednat,“ uzavírá s tím, že žádný učený z nebe nespadne - jak efektivně ve vztahu

komunikovat, se člověk ve školách nenaučí. Socioložka Jiřina Šiklová konstatuje, že ještě v 18. století trvala manželství sotva patnáct let, protože lidé dřív umírali a také byla vysoká úmrtnost rodiček. Dnes mají lidé šanci být spolu třeba čtyři, pět desítek let. To, co lidi podle ní i po letech drží pohromadě, může být někdy i jen fakt, že si na sebe zvykli.

V roce 2015 se podle údajů Českého statistického úřadu u nás rozvedlo více než tisíc párů po dvou letech (za zmínku stojí, že v témže roce vstoupilo do manželství více než 48 tisíc párů). Přes 1 200 manželských dvojic se rozešlo po čtyřech až osmi letech. Po deseti letech manželství počet rozvedených párů klesl pod tisícovku. Po dvaceti letech se u nás loni rozvedlo 675 párů, po třiceti letech 334 párů, po padesáti letech společného soužití se rozvedlo pět párů. Nejvíce rozvedených je s jedním, případně dvěma dětmi. Ti, kteří spolu měli pět a více dětí, se podle statistik nerozvádějí téměř vůbec.

Kateřina Štátná

VÝJIMEČNÁ ČESKÁ LÉKAŘKA

zřídila v Bagdádu nemocnici, za totality upadla do zapomnění

Výjimečná lékařka, nositelka řádu T. G. Masaryka, působící v letech předválečných v iráckém Bagdádu. Rodačka z jihočeských Bernartic, nazývaná „Albertem Schweitzerem v sukničkách“, upadla za komunistického režimu v zapomnění. Její příběh vzkřísila spisovatelka Ilona Borská svým románem „Doktorka z domu Trubačů“.

Vlasta Kálalová – Di Lotti (1896 – 1971) se narodila 26. října 1896 do učitelské rodiny. Do vínku dostala nevhodný jazykový nadání, které ji předurčuje pro lingvistickou dráhu - v sedmnácti letech již hovoří anglicky, německy, francouzsky, španělsky, italsky, ruský a dokonce zvládá turečtinu. Mladá dívka se však rozhodne jinak. S tvrdohlavostí sobě vlastní volí medicínu, a rovnou specializaci pro ženu více než neobvyklou - chirurgii.

Když vyslechne přednášku průkopníka české bakteriologie Jaroslava Hlavy o exotické parazitologii, v níž profesor zmiňuje potřebu zřízení speciálního pracoviště na Blízkém východě k výzkumu tropických chorob, má Vlasta jasno – pojedle do Orientu!

Roku 1922 ukončí svá lékařská studia s vynikajícím prospěchem. Přitom se připravuje na vytouženou cestu, a to skutečně pečlivě. Studuje arabštinu a perštinu, předplácí si turecké lékařské periodikum a navíc absolvuje dlouhé pěší túry v tom největším horuku ve snaze připravit se na odlišné podnebí.

Během dalších dvou let získá potřebnou lékařskou praxi a zároveň se snaží získat podporu pro založení nemocnice v Orientu. Na to je třeba nemalých financí. Její žádosti o půjčku se však žádná z oslovených institucí nehodlá zabývat, Vlasta si tedy umíní obětovat své úspory a věno.

Pomůže jí Masaryk

Nakonec jí pomůže sám prezident Masaryk, s jehož dcerou Alicí se Vlasta seznámí díky společným aktivitám v Červeném kříži. Masaryk vyslechne dívčiny plány na zámku v Topolčankách, kam Alice v září 1924 přítelkyni pozve. Když se dozví, že mladá žena chce lékařskou výpravu financovat z vlastních peněz, zaskočí ji: „Ty si schovejte, budete je potřebovat. Vyhledejte v Praze mého právního zástupce. Má příkaz k úhradě výloh vaší cesty“. Postupně jí zapůjčí téměř 250 tisíc korun. Vlasta mu je splatí během pouhých tří let.

Ještě téhož roku odcestuje do Istanbulu, kde za práci na gynekologické klinice získá doporučení pro další činnost. V iráckém Bagdádu si Vlasta zřídí soukromou praxi v r. 1925. Dvěře jí zde paradoxně otevře to, že je ženou - ordinaci totiž ve velkém navštěvují muslimské ženy, které zdravotní ošetření od mužských lékařů nemohou či nechtějí využít.

Už první zákrok získává mladé lékařce prosulost. Pacientem je malý chlapec Mahdí, vážně zraněný koňským kopytem v obličejí. Plastika provedená bez sestry i asistenta, se podaří, a šťastný otec - prodavač - pak dělá Vlastě stálou „reklamu“ u všech svých zákazníků.

Postupně si získá důvěru i lásku místních obyvatel. Přítelkyni Marii Tauerové píše: „Přátelé mi říkají Adduktúra. Objevili, že moje rodinné jméno může být původu arabského, a sice uvádí se rodina Kulálů, pánů Jemenu před a v první době po Muhammedovi, a toto jméno laskavě spojili se jménem mým, takže mne nadobro adoptovali“. Nakonec Vlasta léčí i některé členy královské rodiny.

Předsudky, pověry a nedostatek vybavení
Zpočátku zápolí nejen s předsudky a pověrčivostí, ale také s nedostatečným lékařským vybavením. Laboratorní zařízení a operační

stůl dorazí v červenci 1925. Vlasta si pronajímá větší budovu, tzv. dům Trubačů ve středu Bagdádu (ano, to podle něj zvolí název pro svou knihu Ilona Borská). Na podzim téhož roku přijíždí i první československá ošetřovatelka. Sanatorium má dvacet lůžek a Vlasta Kálalová stojí v čele této instituce téměř sedm let.

Pěknou historku s českou doktorkou zažije legendární tramp Bob Hurikán, kterého při toulkách světem rozbolí zub právě v Bagdádu. Nic netušice, zvolí s přítelem ordinaci dr. Kálalové. Vlasta, slyšíc češtinu, nehne brvou a odborně zbaví Boba nesnázi. Po anglicky proneseném poděkování pak pouze suše odvětí: „Není zač, chlapci!“

V Iráku se Vlasta Kálalová seznámí i se svým životním partnerem, vnukem italských přistěhovalců Giorgiem Silviem Di Lotti. Svatba se koná roku 1927 a z manželství vzejdou dvě děti - syn Radbor a dcera Drahomila Lydia. Ani teď se však lékařka nešetří.

Před nesnesitelnými vedry, dosahujícími v létě až 50 stupňů, odjíždí s rodinou do hornatého Kurdistanu, kde hledá entomologické přírůstky pro Národní muzeum. V jejích sběrech, čítajících na půl milionu kusů, je několik zcela nových druhů.

Nakonec však vyčerpanou Češku postihne obávaná horečka dengue. Vlasta je na několik měsíců upoutaná na lůžko, a roku 1932 se musí vrátit do Československa. Velice nerada opouští svou ordinaci a své lidi, zvláště proto, že za sebe nemá náhradu. Přes opakované prosby a intervence v Československu zájem není.

Holčička, která se vydala sama do světa

Velmi jí těší ocenění prezidenta Masaryka, jehož pravidelně informovala o své práci. „Taková holčička to byla, když si troufla sama do světa. Blahopřejí vám, paní doktorko! Udělala jste tam Československu dobré jméno. A takový

kus práce, že by to leckterý mužský nezastal.“ Čtyři léta trvá, než obnoví síly. Znovu pracuje v Červeném kříži, vede časopis „Zdraví lidu“. A sepisuje bohužel nikdy nevydaný vzpomínkový cestopis „Přes Bospor k Tigridu“, uložený dnes v Památníku národního písemnictví. V době okupace se rodina z bezpečnostních důvodů stěhuje do Bernartic, kde si Vlasta otevře ordinaci. Válka je však dostihne i zde. 8. května 1945 dojde v městečku k ozbrojenému střetnutí s ustupující německou jednot-

kou SS. Mnoho místních obyvatel nepřežije. O život přijde celá rodina Di Lotti – manžel spolu s dětmi a hospodyně. Giorgio - Jiří, dávno mající československé občanství, by zřejmě zůstal naživu, kdyby na vojákovu otázku, zda je Čech, souhlasně nekývl...

Postřelenou Vlastu Kálalovou považovali nacisté za mrtvou, což jí zachránilo život. Uzdravila se, tedy alespoň na těle. Ale jak žít dál? Statečně se snaží vyrovnat s hroznou realitou. Vezme k sobě několik válečných sirotků, polskou dívku, slovenského mladíka, kterému vystrojí svatbu. Oba se jí nicméně špatně odvděčí, údajný partyzán snad dokonce býval konfidentem gestapa. Nabídne tedy svůj dům jeslím, učí děti cizím jazykům. Znovu cestuje a přednáší v zahraničí, pracuje na chirurgické klinice.

Nový komunistický režim „doktorce z domu Trubačů“ příliš nepřeje, zvláště jí nemůže zapomenout ostrý protest proti popravě Milady Horákové a přímluvy za uvězněného odbojáře Rudolfa Krzáka, rodáka z Bernartic. „Za

její přílišnou humanitou vzhledem k jejímu vzdělání a znalosti světa by se mohly skrývat i protistátní věci. Jest vlastenkou v buržoazním pojetí a osobní přítelkyní Alice Masarykové,“ píše si StB.

V šedesátých letech se ještě potěší odjezdem doktora Slípký do Iráku, který buduje v Bagdádu Ústav mikroskopické anatomie. Pokračovatel po třiceti letech...

Vlasta Kálalová umírá 15. února 1971 v písecké nemocnici.

Helena Kalendová

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

neděle 30.4. 3. velikonoční
7.15 h. Letohrad Sk 2,14.22-28 Ž 16
8.45 h. Mistrovice 1 P 1,17-21
10.15 h. Orlice Lk 24,13-35

sobota 6.5. 19 h. Mistrovice

neděle 7.5. 4. velikonoční

poutní slavnost v Lukavici

sbírka na střechu kostela sv. Václava

7.15 h. Letohrad Sk 2,14a.36-41
8.45 h. Lukavice Ž 23 1 P 2,20b-25
10.15 h. Orlice J 10,1-10

v Lukavici a na Orlici obnova manželství

sobota 13.5. 19 h. Lukavice

neděle 14.5. 5. velikonoční

sbírka na bohoslovce

7.15 h. Letohrad Sk 6,1-7 Ž 33
8.45 h. Mistrovice 1 P 2,4-9
10.15 h. Orlice J 14,1-12

sobota 20.5. 19 h. Mistrovice

neděle 21.5. 6. velikonoční

poutní slavnost na Kopečku

7.15 h. Letohrad Sk 8,5-8.14-17
9.00 h. Kopeček Ž 66 1 P 3,15-18
10.15 h. Kopeček J 14,15-21

sobota 27.5. 19 h. Lukavice

neděle 28.5. Slavn. Nanebevstoupení Pána

7.15 h. Letohrad Sk 1,1-11 Ž 47
8.45 h. Mistrovice Ef 1,17-23
10.15 h. Orlice Mt 28,16-20

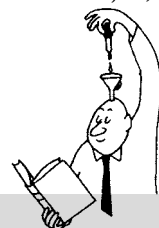
sobota 3.6. 19 h. Mistrovice

vigilie svatodušní 21.30 h. Orlice

neděle 4.6. Slavnost Seslání Ducha svatého

sbírka na potřeby diecéze

7.15 h. Letohrad Sk 2,1-11 Ž 104
8.45 h. Lukavice 1 Kor 12.3b-7.12-13
10.15 h. Orlice J 20,19-23

pokračování ze str. 5

Z ŽEN JSOU CHLAPI, OTCŮM CHYBÍ AUTORITA, DĚTI JSOU CHUDÁCI

Byli dřív lidé, kteří se nerozváděli, šťastnější, nebo nešťastnější než my, kteří neshody ve vztazích řešíme radikálně a rychle?

Já myslím, že byli šťastnější. Žili ve větší jistotě. Teď se z života jistoty a jednoznačnosti vytrácejí. To byla tisíciletá zásada, že si lidé při svatbě řekli, že spolu budou až do smrti. A tak se to ctilo. Byl to jakýsi vyšší zákon, a tak lidé věděli, že se spolu musí nějak srovnat, naučit se dělat kompromisy, aby té zásadě dostáli. Oni prostě vydrželi, protože jim záleželo na tom, aby vydrželi. Dělal společně vše pro to, aby naplnili ten slib, zvyk.

Ale měl by život spočívat ve snaze naplnit nějaký prastarý zvyk? Nejsou mnozí po rozvodu spokojenější?

Nejsou. Chybí jim totiž ponaučení. Nevědí, že v životě je podstatné umět se dohodnout a problémy vyřešit. A nevědí to ani jejich děti, protože nedostaly vzor.

Před časem jste vyslovila názor, že muži degenerují. Zastavilo se to, nebo to pokračuje?

Často se mluví o hyperaktivních dětech. Rodiče s nimi chodí po lékařích, ti se u nich snaží objevit neurologické poruchy. Ale to jsou prostě děti současného životního stylu. Na osm hyperaktivních chlapců připadá jedna hyperaktivní dívka. Téměř vždy jde o případy, kdy v rodině chybí otec nebo tam nemá autoritu. Jací mají ti chlapi být jiní než zdegenerovaní, když jsou často vychovávaní matkou, otce vidí jednou za čas a od matky slyší, jak je ten otec nemožný?

Spousta mladých mužů se teď zajímá o děti a chod rodiny mnohem víc, než to bylo běžné u generace jejich otců, ne?

Ano, to je ohromné, až dojemné. Oni dokon-

ce v té spolupráci muže a ženy získávají převahu. Jenže hlavní roli v péči o dítě má mít žena. Vždyť to začíná už u kojení.

No, já myslím, že mnozí dnešní muži, kteří zásobují sociální sítě fotkami, na kterých hrdě pózuji se svými potomky, by i rádi kojili, kdyby mohli.

Ano. Ale oni mají pomáhat, zajímat se o vývoj dítěte, ale pořád mají být tou hlavou rodiny. Ne bezcenní sluhové snažící se ze všech sil, aby hlavou rodiny bylo dítě.

Patří muž k porodu?

Může tam být, pokud to vydrží. Záležet by ale mělo na ženě, jestli ho tam chce. To je podstatné. Muž by tam neměl být jen proto, že nyní je normou, že tam chodí. Ale já jsem pro. Ta zkušenost je pro ně dobrá. Oni tam vidí zázrak. Obvykle jsou z něj úplně mimo. Žena u nich stoupne, je pro ně najednou královna. A tak to má být. A jsme zase u toho. Žena má být pro muže královnou a on má být pro ni hlavou rodiny. Kterou ona nenápadně ovládá svou tajemnou silou. Víme, že? Ale nechme toho, nemusíme prozrazovat všechno.

Kam ten svět spěje, paní doktorko? Vidíte v budoucnosti něco dobrého, nebo jen vše mizerné?

To, co se dělo v Německu, došlo do Česka a právě to tady vrcholí. Tam je současná generace dětí naprosto příšerná, učitelé jsou z nich úplně vyhořelí. Oproti tomu jsou české děti ještě úžasné. Takže já bych, dokud mám ještě sílu, o tom všem chtěla mluvit. Abych přispěla k tomu, že tady taková situace nenastane. Aby si mládež uvědomila, co se děje, a stala se z ní generace, která přinese určitou obrodu. Tak budme optimisté.

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741